

УДК 821.163.41'06–31.09

Пугаченко А.В.,
магістрант,
Донецький національний університет

УРБАНІЗАЦІЯ І ПРОБЛЕМА ЛЮДЯНОГО В ЛЮДИНІ У ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО

*Аероплани й усе довершенство техніки –
до чого це, коли люди одне одному в вічі не
дивляться?*

П.Г. Тичина

Проблема людяного в людині є однією з центральних у творчості Ліни Костенко. В.С. Брюховецький зазначає, що людська особистість завжди була в центрі уваги поетеси і найвищою цінністю для письменниці є людина [див.: 4, 69, 142–143]. Критерієм для людини виступає у свою чергу людяність: *“Людині бійся душу ошукать, / бо в цьому схибиш – то уже навіки”* [6, 45]. Саме з цієї позиції (людяного в людині) Ліна Костенко сприймає урбанізацію, причому ставиться до неї із застереженням, або й обуренням, адже урбанізація пов'язана не лише з процесом індустріалізації, але безпосередньо впливає на людину як істоту духовну, отже є одним з важливих і небезпечних (бо неконтрольованих) чинників формування її індивідуальності. Цей процес охоплює не лише економічну, виробничу галузь, він пронизує наскрізь усю сферу людського існування, пов'язаний із розвитком культури і цивілізації, сприяє прогресу людства. Але цей процес амбівалентний і тим складніший, що в центрі його – людина, найскладніша і найтрагічніша істота в світі: *“Людина, я, всіх горестей мішень <...>”* [8, 13; 6, 104]. Саме тому ми спробуємо проаналізувати, яким чином впливає урбаністичний спосіб життя на внутрішній світ людини у творчості Ліни Костенко. Така постановка проблеми видається нам досить важливою і цікавою, оскільки прямо стосується “наболілих” питань сучасності, що, природньо, відбиваються в літературі й мають бути осмислені теоретично, а по-друге, такий погляд дозволяє не обмежуватись лише поверховим розглядом (на кшталт констатації екологічної проблематики), а сягнути глибше і віднайти корінь проблеми.

Перш ніж розмірковувати над тим, як урбанізація впливає на людину, з'ясуємо спочатку, що таке людина і який сенс ми вкладаємо у поняття людяності. Зазначимо, що ми маємо на увазі саме “людяність”, гуманність, а не гуманізм, який теж присутній у творах Ліни Костенко. О.О. Блок, поет, про якого Ліна Костенко сказала: *“Блок – це мій поет”; “з дитинства я люблю Блока”* [7] у своїй роботі “Крушение гуманизма” зазначає: *“Лозунгом гуманизма был человек – свободная человеческая личность <...> основной и изначальный признак гуманизма – индивидуализм”* [2, 384]. Вплив урбанізації на людську індивідуальність оцінюється Ліною Костенко досить однозначно: особистість губиться у великому місті: *“Людина знівельована юрбою”* [6, 541]. Появу нової рушійної сили – не особистості, а маси – О.О. Блок пов'язує з

кризою гуманізму [див.: 2, 385]. Ліна Костенко теж відчуває це, коли лякається натовпу, що несе загрозу культурі, причому, як і перші гуманісти, негативно ставиться до представників грубої і неосвіченої маси, які претендують на невідповідну їм роль у суспільстві: *“Єдиний Боже! Все обсіли хами. / Веди мене шляхетними шляхами”* [2, 385; 6, 217]. У цьому проявляється гуманістична тенденція творчості Ліни Костенко. Проте, інтуїтивно відчуваючи кризу гуманізму, поетеса як альтернативу йому висуває на перший план гуманність, і тоді вже людина перестає бути єдиним і найголовнішим мірилом всіх речей. Натомість критерієм для самої людини виступає перцепція її думок і вчинків іншими. Отже, людяність – це не максимальне розкриття здібностей і можливостей людини, які передбачає гуманізм; “людяна” людина – це не велетень Відродження, що мислить себе царем природи, але це людина, спроможна усвідомити, що не всі її вчинки приносять добро, людина, здатна до жертвовності, цього відблиску тієї Божої іскри, що виокремлює її з тваринного світу: *“Віддай людині крихітку себе. / За це душа поповнюється світлом”* [6, 549]. Істинна любов до людей тримається не на самовпевненій вірі у себе, але на вірі у Творця. Прп. Іустин (Попович) зауважує: *“Сердце всякой тайны, всякой загадки есть Бог”* [8, 16]. Де немає Бога, там все інше приречено на загибель.

Місто у поетеси виступає джерелом безвір'я, що поєднує у собі як антилюдяне, так і антихристиянське. Біблійні образи, наявні у творчості Ліни Костенко, зокрема у циклі “Інкрустації”, наводять на думку про те, що місто, можливо, підлегле зовсім не Божій, а іншій силі, яка каталізує ненависть, розбрат, відчуження: *“Усі усіх не люблять. Це біда. / Це чорний дим невидимого пекла <...> В цій н'єсі диригує сам диявол”* [6, 549]. Міський топос – базар – викликає у ліричного суб'єкта апокаліптичні передчуття, оскільки там кояться еритичні речі, як щось звичайне: дядько продає хрест з двома янголами: *“Я чую увертюру апокаліпсису. / Вчора на базарі дядько / Продавав хрест з двома ангелами”* [6, 538]. Отже, коли у серці людини немає Бога, то вона сама стає епіцентром руйнації, і саме через це ліричний герой “Давидових псалмів” Ліни Костенко – збірний образ людини ХХ століття – і прагне знайти порятуюнок у вірі, і впевнений, що не отримає його: *“Боже мій, Боже мій, Боже! Душу врятуй від грабунку! / Далекі слова мого крику від снів мого порятунку!”* [6, 217]. Очевидно, що це крик відчаю через руйнацію системи християнських цінностей, а не щира, співприродна єству людини потреба віри.

Гуманізм може бути і без віри, але рано чи пізно виявиться його неповноцінність. У такому разі необхідно виділяти декілька аспектів у нашому дослідженні: негативний вплив урбанізації на людяне (гуманність, доброту) в людині і водночас людяність як останній оплот для людини ХХ ст., а також гуманізм як амбівалентне явище, що теж зазнає згубного впливу урбанізації, але й сам несе людині загибель, коли вона через самовпевненість починає руйнувати саму себе і навколишній світ. Необхідно зазначити, що у віршах Ліни Костенко простежується певне протиставлення міста, прогресу, антилюдяного, антигуманістичного світові природи, інколи міфологізованому, дитинству, пов'язаному з цим світом, гуманізму і людяності. Оскільки у творчості поетеси наявна опозиція місто / село, то ми

вважаємо доцільним опиратися на деякі думки Н.Ф. Федорова, що стосуються проблеми цієї опозиції і пов'язаного з нею явища прогресу.

Н.Ф. Федоров різко негативно ставиться до міста, він зазначає, що місто антигігієнічне, антихристиянське. Воно б не існувало, якби село не підживлювало його кращою, чистішою кров'ю. Проте відбувається й зворотній зв'язок: місто забруднює село своїми нечистотами [див.: 9, 380–386]. Як у місті, так і в прогресі мислитель не бачить ані сенсу, ані тим більше мети: місто заперечує мету і сенс життя [див.: 9, 79, 461]. Це пов'язано із втратою міщанами відчуття братерства, відривом від пращурів, свідомим забуттям свого коріння. Міський спосіб життя, що тримається загрозою кари, а не “спільною справою”, – це збочення, що породжує егоїзм, знеособлення особистості і втрату почуттів [див.: 9, 452, 509, 67]. Село – це, навпаки, єдність, воно не поглинає, а возвеличує особистість, відмінність якої від інших зміцнює цю єдність, що полягає в усвідомленні кожним себе сином, онуком, правнуком [див.: 9, 65].

Проблеми, над якими замислювався російський мислитель ще у кінці XIX ст., виявляються актуальними і для української поетеси кінця XX ст., хіба що у Ліни Костенко немає такого однозначно негативного ставлення до проблеми міста, як у Н.Ф. Федорова. В.С. Брюховецький розкриває причини такої позиції поетеси: *“В сьогоднішньому світі, сповитім реактивними швидкостями, всі ми підвладні нерідко безвладному рухові. Інша річ, хто чого прагне поза тим метушливим пересуванням людини кінця XX століття у просторі <...>”* [4, 221]. Безперечно, явища, супровідні урбанізації, істотно впливають на людину, і якщо природа каталізує людяність, бо дає сили любити інших (*“Поїдемо поговорити з лісом, / а вже тоді я можу і з людьми”* [6, 51]), то місто діє протилежним чином, воно висотує ці сили (*“За день обличчя сірі, як трепанги”*) [6, 102], а навзаємін залишає розшатані нерви. Під час спілкування з природою людина залучається до вічного, абсолютного, завдяки чому набуває сенсу її життя, бездуховне ж місто позбавляє її можливості наблизитися до цього вищого смислу. Відлучення міщан від землі позбавляє їх закоріненості у духовний, історичний, національний ґрунт: *“Шматка землі немає під ногами, / в яку б ще міг упертися Антей”* [6, 102]. Коли природа потрясає своєю красою, то вона, як матір-земля, зворушує й лікує: *“Щасливиця, я маю трохи неба / і дві сосни в туманному вікні. / А вже здавалось, що живого нерва, / живого нерва не було в мені!”* [6, 44]. Як і в *“Intermezzo”* М. Коцюбинського тут присутній мотив одужання від взаємодії з природою. Отже, природа у Ліни Костенко сприяє людяності, оскільки в спілкуванні з нею людина розвивається, а духовний розвиток не завжди тотожний з прогресом: *“XX вік! – а й досі де-не-де / трапляються іще неандертальці”* [6, 64].

Урбанізація, як супутник прогресу, не обов'язково повинна призводити до духовної деградації, де в чому і від людини залежить, який шлях обрати. Корінь проблеми криється в таємниці людської природи, яку ніколи розгадувати *“в епоху спорту і синтетики”* [6, 66]. Натомість людина занадто складна істота [8], щоб можна було ігнорувати її. У злі вона може спуститися до диявола, але у добрі іде до

Бога [див.: 8, 27]. Неможливо “подолати” людину, як мріяв про це Ф. Ніцше. Прп. Іустин (Попович) називає надлюдину роботом, а не живою людською істотою [див.: 8, 27–28]. Не можна розчленити людину на добро і зло – в ній усе взаємопов'язане. Ліна Костенко розуміє це і закликає: *“Людино, людино, людино, людино! / Збери себе всю у собі воєдино”* [6, 535]. Втрата людяності може бути причиною негативних наслідків урбанізації, коли від людства залежить, буде те чи інше явище приносити добро, чи зло, і воно обирає останнє. Причини цього вибору не залишають байдужою поетесу, і вона намагається поетично вирішити їх. Забруднення повітря і води, загострення екологічних проблем викликає у поетеси занепокоєння: *“Атомний Вій опустив бетонні повіки. / Коло окреслив навколо себе страшне. / Чому Звізда-Полин упала в наші ріки?! Хто сіяв цю біду і хто її пожне?”* [6, 537]. Прп. Іустин (Попович) зауважує, що істинний прогрес, істинна радість, істинне життя там, де присутній образ Христа [див.: 8, 24]. Відповідно там, де замість Спасителя виступає антихрист у будь-яких своїх проявах (у Ліни Костенко він постає в личині Атомного Вія), там світ перетворюється на темряву, день на ніч, добро на зло. Мирний атом, покликаний забезпечити людство світлом і теплом, став страшною зброєю самознищення. Ніби глузуючи з рятівного кола Хоми Брута, що було оазисом віри серед сплюндрованої церкви, атомний Вій – породження цивілізації – окреслив навколо себе *“страшне”*, смертоносне коло, епіцентр руйнації: все, що потрапляє у його радіус, – гине. Принципово важливо те, що це не село, а місто, що зростає, потребує дешевої енергії для забезпечення свого існування. Біда в тому, що задля досягнення своєї мети воно манкірує небезпекою, і ця впевненість у непогрішимості людини, її розуму, і врешті-решт її моральних принципів – крок до самознищення. Прп. Іустин (Попович) стверджує: *“Апокалипсис наступил, т. к. все приобретения людей Европы уже обволакиваются апокалиптическими страхами и невиданными ужасами”* [8, 14]. Символом кінця світу виступає Звізда-Полин, що забруднила ріки і по артеріях землі рознесла свою отруту. У Откровенні Іоанна сказано: *“<...> И с неба упала огромная звезда <...>. Имя звезды было Польша. И треть всех вод стала горькой. И многие умерли от этой воды <...>”* [1, 8, 11]. Хто посіяв цю біду, хто відповідь за це лихо? – питає поетеса. Чи залишиться безнаказаним грішник, коли *“Ті, що нас убивали, змінили вираз лиця”* [6, 542]. Можливо, але до пори. Наш світ – не острів, і все у ньому взаємопов'язано, незалежно від того, рахуємось ми з цим, чи ні. Хто посіяв цю біду, той її і пожне. *“Пришло время погубить тех, кто губит землю!”* [1, 341]. У Ліни Костенко поетично вирішується одна з характерних проблем сучасності – “відсутності” винних (письменниця має на увазі головним чином винних у чорнобильській катастрофі). Збрехати легко, але не так безпечно, як здається, бо достатньо вчинити не по совісті, не дотримати слова, як змертвіє душа і – як наслідок – втратиш власне обличчя: *“Ті, що нас убивали, іще раз уже не ті”* [6, 542]. Можна уникнути відповідальності, але наслідків катастрофи не обминеш. Міста ростуть, все більше забруднюючи відходами свого виробництва природу: *“Все важче знаходити квіти, / мед яких обіцяє бути цілющим”* [6, 544]. Апофеозом НТР

виступає, здається, Чорнобильська трагедія: *“Стоять озера в пригорщах долин. / Луги цвітуть у придорожній смузї <...> Малина спіє <...> І на все, на все / лягає пил чорнобильської траси”* [6, 544]. Істинний прогрес неможливий без моральних засад. Людина має думати не тільки про себе, але й про світ, без якого й вона не існуватиме. Тому технічний прогрес не є істинним, про що здогадувався і Н.Ф. Федоров, коли застерігав, що прогрес може обернутися для людства найбільшою сумою страждань замість найбільшої суми насолод [див.: 9, 78]. Хіба не таке викривлення досягнень людства має на увазі процитований нами вище Прп. Іустин (Попович), коли каже про апокаліптичні ознаки сучасності?

Сумнівається у прогресі і Ліна Костенко: *“Те, що вчора було прогресом, / завтра стане іхтіозавром. / Але чи так уже й по висхідній / іде фантазія людства? / Від крилатого коня до крилатої ракети”* [6, 544]. Час буденного життя сам по собі не здатний щось удосконалити або знецінити. Вічність виступає мірилом людських вчинків, досягнень і сподівань: *“Вечность дает смысл времени”* [8, 18]. Крилатий кінь Пегас ударом копита вибив на Геліконі джерело, що дарує натхнення поетам, крилата ракета пробиває атмосферу, “даруючи” людям шкідливе випромінення. Вічність запам'ятає те, що несе конструктивну, а не руйнівну силу. Один з героїв Ф.М. Достоєвського зауважує: *“Закон саморазрушения и закон самосохранения одинаково сильны в человечестве”* [5, 424]. Але щось сприяє самозбереженню, а щось – самознищенню. Місто сприяє останньому. Чому? Тому що не плекає спільної мети, яка б об'єднувала всіх і кожного. Як вже зазначалося, серед міщан немає єдності, натомість забагато вимушеної близькості між сторонніми людьми (*“Хтось завжди зазирає у вікно. / Хтось потайки обнишпорює душу”* [6, 543]). Така неприродна близькість, що викликає відчуття дискомфорту, нагадує поетесі стійбище: *“Місто, прамісто, премісто моє! / Стійбище людське з асфальту й бетону”* [6, 317]. Стійбище – це не єдність, а розрізнена сукупність, натовп, безлад у душі й тілі. Місто виступає роз'єднуючим фактором: *“Богатства больше, но силы меньше; связующей мысли не стало <...>”* [5, 430]. Це пов'язано із втратою спадковості, адже міщани не лише не знають свого коріння, вони навіть не відчувають такої потреби. На відміну від села, де ще зберігаються залишки патріархальних традицій, у місті схвалюється тенденція до емансипації від батьківського авторитету, що проявляється у бажанні перевищити у чомусь попереднє покоління, відчути свою зверхність над ним. Село ж, як апологет саме такого патріархального укладу, іде врозріз з тенденціями сучасності, а міщани зневажають його, хоч воно і годує, і, як берегиня, захищає від духовного і фізичного спустошення місто: *“Це місто – монстр. Воно себе пасе. / Воно не знає, де його коріння <...> Зневажені тут мова і народ, / Який міщан століттями годує”* [6, 550]. Н.Ф. Федоров пророкує нерадісний фінал як логічний наслідок такої ситуації: *“<...> Горожане, удаляясь из села, не только не захватили щепотки земли с могил отцов, а даже отрясли прах отцов от ног своих; возвратившись же в село, они должны будут посыпать этим прахом главы свои”* [9, 485–486]. Жителі міста забули своїх пращурів, втратили коріння і їм нізвідки очікувати на підтримку.

Звідси – відчуття самотності і роздвоєності між навколишнім світом і душею: “<...> Цінує розум вигуки прогресу, (підкреслення наше. – А. П.) / душа скарби прадавні стереже” [6, 21]. Такого роздвоєння, можливо, не було б, якби міщани, крім свого коріння, не втратили б і віри, тобто тих конститутивних підвалин розвитку, без яких життя втрачає сенс. Тут напрям думки Ліни Костенко суголосний із оцінкою явища прогресу Н.Ф. Федоровим, що ставить риторичне запитання: “<...> *Может ли прогресс дать смысл жизни, не говоря уже о цели?*” [9, 79]. Якщо раціо підказує однозначну відповідь: “так”, то інтуїтивно поетеса відчуває: “*На телефонних дротах не зіграєш / Свій плач гітари*” [6, 544]. Прогрес з нелюдським обличчям втрачає свій сенс. Так само, як поступово перетворюється воля до життя на волю до загибелі у людини, що вірила лише в гуманізм. Людина лише розумна, а не гуманна сама себе знищить, адже гуманізм не завжди гуманний. О.О. Блок протиставляє гуманістичній культурі гуманну цивілізацію [3, 362]. У Ліни Костенко такого протиставлення немає, адже цивілізація у неї зовсім не гуманна: вона перетворює людську спільноту на хор глухонімих: “*У громі дня, в оркестрах децибелів / ми вже були, як хор глухонімих*” [6, 44]. Але й не гуманістична. Чому, власне, вона її і засуджує, адже все ж таки людина є для поетеси абсолютно цінністю, і лише інколи вона прозріває, що це не так. Тоді кінцеве, тимчасове, буденне доторкається до безкінечного, вічного, виняткового, і відбувається ця взаємодія у апокаліптичних візіях Ліни Костенко, спричинених передчуттям катастрофи сучасної людини і її модерного способу життя. Частіше у поетеси превалює ідеал самоцінності людського існування. Це помітив і В.С. Брюховецький: “*Навіть усвідомлення можливості глобального катаклізму набуває, в своїй гуманістичній спрямованості, стверджувального пафосу, бо на тлі цієї ймовірної неймовірності ще виразнішою стає самоцінність людського існування:*

*Благословенна кожна мить життя
На цих всесвітніх косовицях смерті!”* [4, 220].

Тут людина, яка відчуває свою неповторну індивідуальність, розглядає вартість свого життя як абсолютну цінність, тоді як себе вона не порівнює вже навіть з піщинкою в океані всесвіту. Сучасна людина, особливо житель великого міста, просто розчавлена, знівельована у світі, де немилосердно володарює якась тиранічна необхідність [див.: 8, 32]: “*Як давить світ, як обступає, / Як приголомшує, як мене!*” [6, 541].

Нам здається, що літак – це велика машина, витвір технічної думки, але виявляється, що він не більше джмеля у порівнянні із Всесвітом: “*Вночі літак гуде у небі сумно. / Маленький джміль у просторі. Летить <...>. / Всесвіт в лупу дивиться на нас*” [6, 539]. Що ж значить людина у цій безкінечності? Виходить, що майже нічого, коли розглядати її в парадигмі гуманізму, і дуже багато, коли оцінювати людину в парадигмі гуманного. Як їй зберігти своє серце, свою душу, – питає Ліна Костенко: “*Кити хоч викидаються на сушу. / А людству викидатися куди?*” [6, 541]. Виходить, що нікуди: обидві сполучувальні судини – антигуманізм і антигуманність – переповнені, гуманізм не здатен більше замінити нестачу

гуманності. От і виходить, що *“Ми поранені люди, ми дуже поранені люди”* [6, 541]. Вихід один – заснути дуже міцно і прокинутись відновленими і заспокоєними: *“Заснути. Все забуть. Прокинутись собою”* [6, 541]. Тут виникає мотив сну у сні. По-перше, бажання забутись сном, що виникає від розпачу, коли руйнуються надії, кояться страшні речі, а ти не в змозі нічого змінити. Проте виявляється, що ти вже сниш і все навколо – якийсь ненормальний повторюваний кошмар, який необхідно припинити: *“Просніться, люди! Це погані сні”* [6, 549]. На протигагу цій напівреальній-напівфантастичній дійсності із спогадів далекого дитинства виринають казкові образи, що вступають у двобій із реаліями сучасності за сфери впливу в душі дорослої людини. Стикаються два світи: світ дитинства, що органічно вплетений у чарівний світ природи (*“Мене дивує, що в дитинстві / Мене нічого не дивувало”* [6, 540]), і світ дорослого урбанізованого життя, яке зірвало покривало Майї і пізнало оголений реалістичний світ, де не ходить гарбуз по городу, а на яблуні не сидить Жар-птиця [6, 540]. Так, душа людини ХХ ст. *“належить людству і епохам”* [6, 27], але в ній повинен залишатися хоч один незайманий оазис, який наповнює життя смыслом. І тоді виникають гібридні образи космодромів жар-птиць і Стрибога, що *“на поїзд пересів”* [див.: 6, 48]. Світові технічної революції, що ігнорує ці потреби людини (*“Як тій дитині зватися Богданком, / коли епоха зветься НТР?!”* [6, 549]), доведеться гірко покаятись, якщо він крім краху гуманістичних цінностей позбавиться ще й людяності.

Отже, коли Ліна Костенко дивиться на урбанізацію з точки зору апологета гуманізму, то вона однозначно засуджує її як таку, що знецінює невід'ємне право особистості на духовну свободу: *“Обов'язком загнуждана свобода / не визнає ніяких виправдань”* [6, 536]. Звідси відчуття наближення тотальної катастрофи, що породжує апокаліптичні візії у Ліни Костенко. Порятунком людини ХХ ст. вбачається поетесі у збереженні людяності. Якщо в епоху господарювання мас роль особистості незначна і гуманістична культура, дійсно, приречена на загибель, то гуманна цивілізація має шанси зберігти саму себе, зберегти цю землю (*“<...> Щоб тільки неба очі голубі / цю землю завжди бачили в цвітінні”*), бо, зрештою, не так важливо, де жити – у тихій сільській хатині, чи у сучасній висотці, у місті, що одягнене в асфальт і бетон – головне, щоб і серце не скам'яніло, як цей бетон, і щоб на тебе чекали у тому закутку душі людини, який належить лише їй і Тому, Хто її створив: *“Як там не буде, а все-таки є той силует у вікні золотому!”* [6, 317].

Література

1. Благая весть. Новый Завет. – Vienna : LogosPress, 1992. – 352 с.
2. Блок А. А. Из статьи “Крушение гуманизма” / А. А. Блок // Блок А. А. Об искусстве. – М. : Искусство, 1980. – 503 с.
3. Блок А. А. Собр. соч. : в 8 т. / А. А. Блок. – М. ; Л. : ГИХЛ, 1960–1963. – Т. 7. – 1963. – С. 360–365.
4. Брюховецький В. С. Ліна Костенко : уарис творчості / В. С. Брюховецький. – К. : Дніпро, 1990. – 262 с.
5. Достоевский Ф. М. Идиот / Ф. М. Достоевский // Собр. соч. : в 10 т. – М. : ГИХЛ, 1956–1958. – Т. 6. – 1957. – 736 с.

6. Костенко Л. В. Вибране / Ліна Костенко. – К. : Дніпро, 1989. – 558 с.
7. Панченко В. “Скіфська одісея” : полеміка з Олександром Блоком / В. Панченко // День. – 2005. – № 48.
8. Прп. Иустин (Попович). Достоевский о Европе и славянстве / Прп. Иустин (Попович). – М. – СПб, 2002. – 285 с.
9. Федоров Н. Ф. Сочинения / Н. Ф. Федоров. – М. : Мысль, 1982. – 711 с.

Анотація

Стаття містить аналіз поезій Ліни Костенко з точки зору впливу урбанізації на людину. Автор вважає, що необхідно розглядати цю проблему у двох аспектах: вплив урбанізації на людяне в людині і на гуманізм. Урбанізація знецінює свободу особистості, нівелює засади людяного. Водночас безмежна свобода людини може перетворити технічний прогрес на духовний регрес. Гуманістична культура приречена на загибель, тому порятунок людини ХХ століття Ліна Костенко бачить у збереженні людяності, християнських цінностей.

Ключові слова: урбанізація, гуманність, гуманізм.

Аннотация

Статья содержит анализ поэзии Лины Костенко с точки зрения воздействия урбанизации на человека. Автор считает, что необходимо рассматривать эту проблему в двух аспектах: воздействие урбанизации на человеческое в человеке и на гуманизм. Урбанизация обесценивает свободу личности, нивелирует основы человечности. В то же время безграничная свобода человека может превратить технический прогресс в духовный регресс. Гуманистическая культура обречена на погибель, поэтому спасение человека ХХ столетия Лина Костенко видит в сохранении человечности, христианских ценностей.

Ключевые слова: урбанизация, гуманность, гуманизм.

Summary

The article contains the analysis of Lina Costenco's poetries from the point of view influence of urbanization on a man. An author considers that it is necessary to consider this problem in two aspects: influence of urbanization on humane in a man and on humanism. Urbanization cheapens individual freedom, levels the bases of humane. At the same time boundless freedom of man can convert technical progress into spiritual regress. A humanism culture is doomed to death, therefore the rescue of man of XX age Lina Costenco sees in saving of humaneness.

Keywords: urbanization, humanity, humanism.

УДК 821.161.2–1.09

Росінська О.А.,
кандидат філологічних наук,
Макіївський економіко-гуманітарний інститут

МІСТО ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПАСТКА (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ ПОЕЗІЇ)

Дослідження сучасної літературної ситуації, зокрема визначальних світоглядних тенденцій в українській поезії, адаптації на українському національному ґрунті світового постмодерного дискурсу – актуальні завдання українського літературознавства.

Сучасна українська поезія недостатньо досліджена саме з боку осмислення